

Llŷr Gruffydd AS
Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid
Senedd Cymru

Drwy'r e-bost:
SeneddFinance@senedd.wales

24 Cathedral Road / 24 Heol y Gadeirlan
Cardiff / Caerdydd
CF11 9LJ
Tel / Ffôn: 029 2032 0500
Fax / Ffacs: 029 2032 0600
Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660
info@audit.wales / post@archwilio.cymru
www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Cyfeirnod: LF21002/AC246/caf
Dyddiad Cyhoeddi: 22 Ionawr 2021

Annwyl Llŷr

Gwaith Craffu Blynyddol y Pwyllgor Cyllid ar Swyddfa Archwilio Cymru

Yn dilyn eich adroddiad am eich gwaith craffu blynyddol ar Swyddfa Archwilio Cymru, ysgrifennwn i nodi ein hymatebion i argymhellion y Pwyllgor ar ein hadroddiadau statudol.

Rydym yn ymdrin â phob un o'ch argymhellion yn eu tro, isod:

Argymhelliad 1. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod Archwilio Cymru yn adolygu ei ddull o fesur perfformiad, gan sicrhau bod modd cymharu mesurau â mesurau blynyddoedd blaenorol ac osgoi unrhyw amwysedd posibl wrth adrodd am ganlyniadau ei berfformiad yn gyhoeddus.

Mae'r Bwrdd wedi trafod ein mesurau perfformiad arfaethedig ar gyfer 2020-21 a 2021-22 ac wedi cytuno i beidio â'u newid ond adolygu'r targedau a osodwyd.

Mae'r Bwrdd wedi ymrwymo i adolygiad mwy sylfaenol yn ystod 2021. Caiff canlyniadau'r adolygiad hwnnw eu cynnwys yn y Cynllun Blynyddol ar gyfer 2022-23 er mwyn sicrhau ein bod yn mesur ac yn adrodd ar y dangosyddion perfformiad mwyaf priodol.

Argymhelliad 2. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2020-21 yn cynnwys manylion am effaith ailstrwythuro'r uwch dîm arweinyddol a'r gweithgareddau a gynhaliwyd i wella profiad y gweithiwr yn Archwilio Cymru.

Caiff effaith yr ailstrwythuro ei chynnwys yn yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gyfer 2020-21, er ei bod yn debygol y bydd yn rhy gynnar i nodi unrhyw effeithiau

sylweddol gan mai newydd gael eu penodi y bydd y Cyfarwyddwyr Gweithredol newydd.

Bydd yr Adroddiad Blynyddol hefyd yn ymdrin â'r prif weithgareddau yn y flwyddyn a effeithiodd ar brofiad gweithwyr.

Argymhelliad 3. Mae'r Pwyllgor yn croesawu penderfyniad yr Archwilydd Cyffredinol i sefydlu Pwyllgor Ansawdd Archwilio ac mae'n argymhell cynnwys y wybodaeth ddiweddaraf am waith y Pwyllgor yn Adroddiad Blynyddol y flwyddyn nesaf.

Sefydlodd yr Archwilydd Cyffredinol Bwyllgor Ansawdd Archwilio ffurfiol ym mis Gorffennaf 2020. Ei bwrpas pennaf yw cynorthwyo i sicrhau'r canlynol:

- bod y trefniadau sydd gennym yn eu lle i reoli a monitro ansawdd archwilio yn effeithiol ac yn unol â safonau proffesiynol, gan gynnwys bod adnoddau digonol wedi cael eu neilltuo ar gyfer ansawdd archwilio;
- bod gwaith yr Archwilydd Cyffredinol o safon ansawdd briodol; a
- bod ansawdd archwilio yn parhau i wella yn unol â'r arfer proffesiynol gorau.

Mae'r Pwyllgor yn cynnwys staff perthnasol Archwilio Cymru ac Aelod Proffesiynol Annibynnol, sy'n Brif Weithredwr uchel a phrofiadol yn sector cyhoeddus y DU. Bydd y Pwyllgor yn cyfarfod yn flynyddol gyda'n hadolygwr ansawdd allanol (Adran Sicrhau Ansawdd (QAD) Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr (ICAEW)) a chyda chyswilt enwebedig o'r Bwrdd.

Fel y gofynnwyd, caiff y wybodaeth ddiweddaraf am waith y Pwyllgor Ansawdd Archwilio ei chynnwys yn yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gyfer 2020-21.

Argymhelliad 4. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod yr Archwilydd Cyffredinol yn amlinellu pa gamau a gymerwyd i liniaru'r golled o wybodaeth sefydliadol ac yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am oblygiadau'r newidiadau yn yr arweinyddiaeth ar gyfer strwythurau staffio, amcanion ac unrhyw newid yn ffocws Archwilio Cymru unwaith y bydd y strwythur newydd yn ei le.

Mae ailstrwythuro'r arweinyddiaeth uwch wedi arwain at ostyngiad net o un swydd uwch, o bedair swydd i dair. Gadawodd yr Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyo a'r Arweinydd Sector ar gyfer Iechyd a Llywodraeth Ganolog ym mis Medi 2020 a bydd y Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau Dynol yn gadael ym mis Chwefror 2021.

Bydd swydd newydd y Cyfarwyddwr Gweithredol ar gyfer y Gwasanaethau Archwilio yn cario llawer o'r cyfrifoldebau archwilio proffesiynol a gâi eu dal gynt gan y ddwy swydd archwilio uwch, gydag elfennau eraill wedi cael eu dirprwyo i'r saith uwch Gyfarwyddwr Archwilio sy'n parhau yn y sefydliad. Er y gall ymadawiad unrhyw uwch aelod o staff beri rhywfaint o ostyngiad dros dro o ran profiad ac arbenigedd sefydliadol, mae gan Archwilio Cymru gryfder mewn dyfnder sy'n golygu na fydd yna leihad yn ein perfformiad a'n gallu proffesiynol. Mae cyfrifoldebau'r Cyn-gyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau Dynol bellach yn gorwedd ar

y Cyfarwyddwr Gweithredol ar gyfer Gwasanaethau Corfforaethol (oedd gynt yn Gyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol) a'r Cyfarwyddwr Gweithredol newydd ar gyfer Cyfathrebu a Newid (sy'n ymuno ym mis Chwefror 2021).

Nid yw'r strwythur newydd yn arwydd o newid yn ffocws Archwilio Cymru. Ein pwrpas o hyd yw sicrhau pobl Cymru bod arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n dda; esbonio sut mae arian cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio i gwrdd ag anghenion pobl; ac ysbrydoli a grymuso sector cyhoeddus Cymru i wella. Mae'r strwythur newydd yn golygu bod ein huwch arweinyddiaeth wedi ei halinio a'i harfogi'n well i gyflawni ein pedair uchelgais strategol i wneud y canlynol:

- manteisio'n llawn ar ein persbectif, arbenigedd a dyfnder dealltwriaeth unigryw;
- cryfhau ein safle fel llais awdurdodol, dibynadwy ac annibynnol;
- ein gwneud yn fwy gweladwy, dylanwadol a pherthnasol; a
- bod yn sefydliad sy'n gosod esiampyl i'r sector cyhoeddus yng Nghymru a thu hwnt.

Argymhelliad 5. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod RSM UK Audit LLP yn rhoi mesurau ar waith i sicrhau bod fersiwn derfynol ei adroddiad Canfyddiadau Archwilio yn cael ei gosod gerbron y Senedd yn y dyfodol, a'u bod yn rhoi gwybod i'r Pwyllgor am unrhyw broblemau sy'n ymwneud â bodloni ei rwymedigaethau statudol o dan baragraff 35(2), Atodlen 1 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Rydym wedi trafod gyda RSM UK Audit LLP ac maent wedi cadarnhau mai'r fersiwn o Adroddiad y Canfyddiadau Archwilio, a osodwyd gerbron y Senedd ym mis Mehefin 2020, oedd y fersiwn derfynol fel y'i cyflwynwyd i Bwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Swyddfa Archwilio Cymru. Ym mis Tachwedd 2020, gofynnodd swyddogion Comisiwn y Senedd am gael diwygio'r fersiwn hon er mwyn dileu'r cyfeiriad at eitemau oedd yn weddill, sy'n gymal safonol yn eu hadroddiadau hwy, oherwydd, erbyn yr adeg y caiff yr adroddiad terfynol ei ystyried gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg, y bydd yna eitemau yn weddill megis y Llythyr Cynrychiolaeth a llofnodi'r cyfrifon cymeradwy yn derfynol, yn amodol ar gymeradwyaeth y Bwrdd. Gwnawn nodyn i ddileu'r cymal hwn cyn gosod yr adroddiad gerbron y Senedd yn y blynnydoedd i ddod.

Argymhelliad 6. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod RSM UK Audit LLP yn diweddarau cyfeiriadau mewn adroddiadau canfyddiadau archwilio yn y dyfodol o "Gomisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru" i "Gomisiwn y Senedd". Cafodd Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru ei ailenwi'n "Gomisiwn y Senedd" yn rhinwedd adran 6 o Ddeddf Senedd ac Etholiadau (Cymru) 2020, a ddaeth i rym ar 6 Mai 2020, a dylai dogfennau ffurfiol gydnabod hyn.

Rydym wedi tynnu sylw RSM UK Audit LLP at argymhelliad y Pwyllgor fel y byddant yn defnyddio'r derminoleg gywir yn y dyfodol.

Argymhelliad 7. Mae'r Pwyllgor yn argymhell darparu diweddariad wrth i'r prosiect i adolygu'r cynllun teithio fynd rhagddo, gan gynnwys canlyniad trafodaethau gyda'r staff a'r Undebau Llafur ynglŷn â'r newidiadau a gynigir, yn ogystal â'r amserlenni ar gyfer gweithredu a'r arbedion a ragwelir.

Byddwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor ar ôl i'r Bwrdd ystyried adroddiad y Grŵp Gorchwyl a Gorffen. Bryd hynny, er na allwn fod yn benodol ynghylch dyddiadau gweithredu, byddwn yn gallu rhoi syniad o'r amserlen sydd gennym mewn golwg a bod yn glir y bydd yn amodol ar sicrhau cefnogaeth yr undebau i'r newidiadau.

Argymhelliad 8. Gan gydnabod nad yw'n waith archwilio traddodiadol, mae'r Pwyllgor yn croesawu rhagor o wybodaeth am waith prosiect dysgu COVID.

Mae prosiect dysgu COVID yn golygu canfod a rhannu dysgu a phrofiad mewn amser real ar draws ein cyrff archwiliedig. Mae hyn yn golygu bod ein staff yn casglu arferion newydd ac arferion eraill wrth iddynt ddod i'r amlwg ac yn eu dadansoddi'n gyflym er mwyn tynnu sylw at bwyntiau dysgu perthnasol.

Rydym yn rhannu'r ddealltwriaeth, sy'n dod o ganlyniad, yn gyflym â'n cysylltiadau allweddol ar draws gwasanaeth cyhoeddus Cymru. Mae'r dulliau o rannu yn wyriad sylweddol oddi wrth adroddiadau archwilio traddodiadol, gyda'r defnydd o flogiau, trydariadau a chrynodebau yn dod i'r amlwg fel y dulliau a ffefrid gan ein cyrff archwiliedig, oedd yn dymuno derbyn gwybodaeth mewn tameidiau ac mewn fformatau fyddai'n hawdd i bobl brysur eu cymryd i mewn.

Hyd yma, rydym wedi casglu dros 1000 o enghreifftiau ac wedi cyhoeddi 17 o flogiau dysgu, dros 100 o drydariadau dwyieithog, a 10 crynodeb dysgu bob pythefnos. Byddwn yn darparu rhagor o wybodaeth am y prosiect hwn yn yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gyfer 2020-21.

Argymhelliad 9. Mae'r Pwyllgor yn argymhell darparu'r wybodaeth ddiweddaraf am gynilion ac arbedion effeithlonrwydd yn dilyn yr adolygiad o gyllidebau nad ydynt yn ymwneud â chyflogau yng Ngwanwyn 2021.

Caiff y cyllidebau manwl ar gyfer 2021-22 eu pennu yn ystod chwarter cyntaf 2021. Mae rhai o'r meysydd lle y disgwylir cyflawni arbedion yn cynnwys gostyngiad mewn costau cyfieithu wrth i ni ddarparu adroddiadau archwilio byrrach a mwy miniog, arbedion pellach ar deithio a llety wrth i ni gadarnhau ffyrdd newydd o weithio a sefydlwyd yn 2020, yn ogystal ag arbedion proses fel y rheiny a ddisgwylir wrth inni ailgaffael y gyflogres ar contract allanol.

Argymhelliad 10. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod rhagor o wybodaeth yn cael ei darparu am lefel yr arbedion y mae Archwilio Cymru yn ceisio'u sicrhau wrth roi swyddogaeth y gyflogres ar gontract allanol mewn ffordd wahanol.

Fe roddodd Archwiliad Cymru swyddogaeth y gyflogres allan ar gontract i CGI yn 2014 – gan sicrhau arbedion blynyddol o fwy na £25,000. Rydym bellach wedi canfod arbedion pellach o £12,000 y flwyddyn drwy ailgaffael y gwasanaeth hwn ochr yn ochr ag ailgaffael y system Adnoddau Dynol. At hynny, rydym yn rhagweld y bydd effeithlonrwydd prosesau o ganlyniad i'r newid hwn yn rhoi mwy o amser i'r tîm Adnoddau Dynol ganolbwyntio ar ddatblygiadau sefydliadol, lles y tîm a meysydd eraill sy'n ychwanegu gwerth.

Argymhelliad 11. Mae'r Pwyllgor yn gofyn am gael derbyn y wybodaeth ddiweddaraf ynghylch datblygu rhaglen waith Archwilio Cymru ar gyfer 2021-22, gan gynnwys unrhyw effaith a gaiff hyn ar yr Amcangyfrif.

Er ein bod yn parhau i adolygu'r sefyllfa, rydym yn hyderus ar hyn o bryd y gallwn gyflawni rhaglen lawn o waith archwilio lleol yn 2021-22 yn unol â'r tybiaethau cynhyrchu incwm o ffioedd oedd yn sail i'n Hamcangyfrif. Disgwyliwn fedru parhau i weithio o bell, os bydd angen, i gwblhau ein gwaith archwilio cyfrifon yn yr un modd ag y bu'n bosibl dros y flwyddyn ddiwethaf. Byddwn yn ceisio datblygu ein rhaglenni archwilio perfformiad lleol a chenedlaethol gan gymryd tirwedd ehangach yr adferiad o COVID i ystyriaeth ochr yn ochr â'r heriau mwy eang sy'n wynebu'r gwasanaethau cyhoeddus.

Byddwn yn datblygu ein syniadau ynglŷn â chynnwys y rhaglenni gwaith hynny drwy'r cyfnod o fis Ionawr hyd fis Mawrth 2021 fel sail i'n Cynllun Blynyddol ar gyfer 2021-22. Bydd peth o'n gwaith, sy'n mynd rhagddo ar hyn o bryd, yn llifo i mewn i 2021-22 a byddwn yn ceisio cadw peth hyblygrwydd er mwyn medru ymateb i feysydd fydd o ddiddordeb efallai i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus newydd, a Phwyllgorau eraill y Senedd, yn dilyn etholiadau'r Senedd ym mis Mai 2021.

Os bydd y Pwyllgor o'r farn fod yna bynciau penodol sy'n haeddu cael eu cynnwys yn ein rhaglen waith yna, fel bob amser, byddem yn croesawu'r adborth hwnnw.

Argymhelliad 12. Mae'r Pwyllgor yn argymhell darparu rhagor o fanylion ynglŷn â'r ffordd y caiff yr adnodd o £180,000, a newidiwyd yn 2020-21 o ffioedd i gyllid Cronfa Gyfunol Cymru, ei ddefnyddio yn 2021-22.

Ar hyn o bryd, rydym yn gweithio drwy'r dewisiadau ar gyfer y ffrwd hon o waith yn 2021-22 a chaiff canlyniad yr ystyriaethau hyn ei gynnwys yn ein Cynllun Blynyddol ar gyfer y flwyddyn honno. Byddwn yn talu sylw i adborth gan randdeiliaid, yn cynnal sesiynau dysgu yn dilyn prosiect ac yn ystyried sut y byddwn yn rhoi blaenoriaeth i'r gwaith hwn, o ystyried hyd a lled ein holl ymrwymadau.

Bwriadwn ymgymryd â gwaith yn 2021-22 fydd yn debyg i'r hyn a welwyd yn y flwyddyn bresennol, gan anelu'n benodol at gyfleu canfyddiadau sy'n codi o'n harchwiliadau o gyfrifon. Rydym yn awyddus i ehangu ein gwaith ffeithluniau i gynnwys mwy o gyrff a sectorau sy'n cael eu harchwilio ac ehangu'r wybodaeth y maent yn ei hamlygu. Ochr yn ochr â hyn byddwn yn datblygu Sylwebaeth y Cyfrifon ar gyfer Llywodraeth Cymru, a gynhyrchwyd gennym yn 2020-21. Rydym hefyd yn ystyried datblygu mwy o allbynnau seiliedig ar themâu o'n gwaith cyfrifon, naill ai fel cynhyrchion ar eu pen eu hunain neu i gefnogi ein rhaglen waith ehangach.

Argymhelliad 13. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod Archwilio Cymru yn darparu nodyn ar yr arbedion effeithlonrwydd sy'n gysylltiedig â thynnu'r gwaith archwilio yn ôl i mewn a sut y mae hyn wedi effeithio ar gostau staff yn Archwilio Cymru.

Ym mis Ionawr 2019, bu'r Bwrdd yn ystyried gwerthuso dewisiadau ar gyfer cyflawni ein gwaith archwilio cyfrifon yn y dyfodol, sy'n cael ei wneud ar hyn o bryd gan dri chwmni archwilio yn y sector preifat. Ar ôl ystyried:

- y cyd-destun hanesyddol ar gyfer contractau cyflenwi gwaith archwilio a dulliau sefydliadau archwilio cyhoeddus eraill y DU;
- y newid yn natur a chwmpas gwaith yr Archwilydd Cyffredinol, sydd wedi arwain at anfon llai o lawer o waith allan o gymharu â lefelau hanesyddol;
- ein profiad o'r contractau cyflenwi gwaith archwilio, yn enwedig o safbwynt ansawdd y gwasanaeth a'u gwerth ychwanegol;
- tystiolaeth o gynnydd sylweddol mewn ffioedd archwilio a godir gan y sector preifat yng nghyd-destun y rheidrwydd arnom ni i reoli ffioedd ar adeg o gyfyngiadau ariannol;
- ystyriaethau gwerth am arian ehangach;
- ansicrwydd yn y farchnad hyd nes y daw cytundeb ymadael â'r UE i ben; a'r
- angen parhaus i ni dynnu arbenigedd i mewn ar gontract i fodloni gofynion penodol.

Cymeradwyodd y Bwrdd yr argymhelliad na ddylai Swyddfa Archwilio Cymru wahodd tendrau ar gyfer contract fframwaith pellach ac y dylid cynnal pob archwiliad o brif gynghorau a chynghorau tref a chymuned yn fewnol, ar ôl cwblhau cylch archwilio 2019-20. Roedd y penderfyniad hwn yn amodol ar gynnwys adolygiad blynyddol yn rhaglen waith y Bwrdd.

O ran costau staff, rhagdybiai'r adroddiad gwreiddiol y byddai costau staff yn gyffredinol yn aros heb newid i raddau helaeth, gan y byddai tynnu'r gwaith archwilio i mewn yn cyd-ddigwydd â cholli gwaith cronfeydd amaethyddol yr UE o 2021-22. Fel y digwyddodd, cafodd gwaith archwilio'r cronfeydd amaethyddol ei ymestyn am dair blynedd bellach. Golygodd hyn gynnydd o £400,000 y flwyddyn

mewn costau staff er mwyn cyflawni'r gwaith, sy'n cael mwy na'i wrthbwysu gan y £650,000 o incwm ffioedd blynyddol a gynhrychir.

Mae digwyddiadau diweddar wedi rhoi sicrwydd pellach ynglŷn â'r penderfyniad hwn:

- Cyhoeddwyd [Adolygiad Redmond](#) o archwiliadau llywodraeth leol ac adroddiadau ariannol yn Lloegr ar 8 Medi 2020. Ar y cyfan, daeth Redmond i'r casgliad bod y farchnad archwilio yn Lloegr yn fregus, gyda risg sylweddol y byddai cwmnïau'n gadael y farchnad honno. Nododd Redmond fod y ffioedd archwilio a delir gan awdurdodau lleol yn Lloegr o leiaf 25% yn is nag sy'n ofynnol i fodloni'r gofynion archwilio lleol presennol yn effeithiol. At hynny, yn ôl y corff goruchwyllo ar gyfer Lloegr, Penodiadau Archwilio'r Sector Cyhoeddus, collodd mwy na hanner y barnau archwilio awdurdodau lleol ar gyfer 2019-20 y dyddiad cau estynedig o 30 Tachwedd. Er na fu hyn yn broblem gyda'r contractau archwilio yng Nghymru, mae tynnu'r gwaith yn ôl i mewn yn rhoi mwy o reolaeth i ni dros gwblhau ein gwaith archwilio.
- Fel yr adroddwyd eisoes, yn ystod y blynyddoedd diwethaf rydym wedi profi rhai problemau o ran rheoli contractau yn gysylltiedig â'n contractau archwilio ni ein hunain. Roedd y rhain yn cynnwys yr angen i ddod â gwaith ardystio grantiau gan un contractwr yn ôl i mewn yn gynnar oherwydd problemau a gafwyd gyda'r contractwr hwnnw a'r ffaith fod elfen sylweddol o waith archwilio Cynghorau Tref a Chymuned 2019-20 heb ei chwblhau.

Argymhelliad 14. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod Archwilio Cymru yn cadarnhau ei gyllideb ar gyfer Dadansoddi Data yn 2021-22, gan gynnwys dadansoddiad o gyllid o incwm ffioedd a Chronfa Gyfunol Cymru.

Ym mis Mehefin 2020 cymeradwyodd y Bwrdd gyllideb flynyddol barhaus o £485,000 ar gyfer Dadansoddi Data i gynnwys staffio a thechnoleg. Mae hyn i gael ei ariannu drwy £185,000 gan Gronfa Gyfunol Cymru a £300,000 o'r cyfraniad i'n gorbenion sydd wedi ei weithio i mewn i'n cyfraddau ffioedd. Mae'r rhaniad hwn (rhwng Cronfa Gyfunol Cymru a ffioedd) yn adlewyrchu'r dadansoddiad cyllid cyffredinol ar gyfer Archwilio Cymru.

Peidiwch ag oedi rhag cysylltu â ni os oes unrhyw eglurhad pellach y gallwn ei ddarparu fyddai o gymorth.

Yn gywir

LINDSAY FOYSTER

Cadeirydd, Swyddfa Archwilio Cymru

ADRIAN CROMPTON

Archwilydd Cyffredinol Cymru